

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก
อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Public Participation in the Preparation of Local Development Plan Thap Sakae
Subdistrict Municipality, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province

เนาวรัตน์ อุณหกมลพันธ์

Nnawarat Unhamonphan

ผู้ช่วยนักวิเคราะห์นโยบาย เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Assistant Policy Analyst Thap Sakae Subdistrict Municipality, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province

E-mail: Nnawarat31@gmail.com

Retrieved 19-04-2020; Revised 15-06-2020; Accepted 10-07-2020

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล 3) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 358 คน ได้แก่ ตัวแทนครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เอฟเทสต์ และเชฟเฟ ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด 2) ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง 3) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม; การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น; จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This research purpose were to 1) evaluate people participation in Local Development Plann, Thap Sakae Subdistrict Municipality, Prachuap Khiri Khan Province 2) compare the people participation in Local Development Plan, classified by demographic factors 3) compare the people participation in Local Development Plan, classified by residence areas. This was a quantitative approach. Samples were 358 residents of Thap Sakae Subdistrict Municipality, Prachuap Khiri Khan Province. Questionnaire was used as research instrument. Statistical tools employed were frequency, mean, standard deviation, and one way ANOVA. The findings were 1) people participation in Local Development Plan was at highest level 2) people with different genders had different participation with .05 level Of statistical significance and 3) there were differences in People Participation in Local Development Plan people in different areas with level of statistical significance at .05.

Keywords: People Participation; Local Development Plan; Prachuap Khiri Khan Province

บทนำ

การพัฒนาท้องถิ่นจะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ก็มีโอกาที่จะเกิดการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ถ้าหากประชาชน มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองสูง โครงการกิจกรรม การพัฒนาท้องถิ่นก็จะตรงตามความต้องการของประชาชนทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดความสำเร็จ ตามที่คาดหวังไว้ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะ เป็นไปอย่างรวดเร็ว นำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ

การเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมทางการบริหารระดับท้องถิ่นของประชาชน ส่งผลให้ให้การบริหารงานของแต่ละท้องถิ่นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้มากขึ้น เนื่องจาก ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมรู้ถึงความต้องการและปัญหาของตนเองได้ดีกว่าบุคคลอื่น ที่ไม่ใช่คนใน ท้องถิ่นนั้นๆ การยินยอมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารการปกครองท้องถิ่น จึงเท่ากับเป็นการยอมรับว่าความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นนั้นแตกต่างกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 287 ระบุว่าประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธี การที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ก่อนกระทำการ หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558)

แผนพัฒนาท้องถิ่น คือ เครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้การบริหารงานของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยแผนพัฒนาท้องถิ่น ช่วยสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสามารถ ในการวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการ ของท้องถิ่น เพราะประชาชนในท้องถิ่นทุกระดับจะ มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยทุกคนในท้องถิ่นล้วนได้รับผลกระทบจากการวางแผนทั้งทางตรงและทางอ้อม การให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะได้ข้อมูลมากขึ้น เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ซึ่งการวางแผน พัฒนาที่สมบูรณ์ เมื่อนำไปสู่การปฏิบัติประชาชนในท้องถิ่นจะมีความผูกพันกับแผนพัฒนานั้น มีความเข้าใจและยอมรับแผนพัฒนาด้วยเช่นกันซึ่งจะทำให้แผนพัฒนาดำเนินการจนแล้วเสร็จ

แผนพัฒนาห้าปีเป็นแผนพัฒนาท้องถิ่น ประเภทหนึ่งที่มีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปีซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าครอบคลุมระยะเวลาห้าปีซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาห้าปีจะมีความเชื่อมโยงกับ การจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงาน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา สามารถกระทำได้ใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล (Cohen and Uphoff 1980; อ้างถึงใน อนุสรณ์ ชัดสีใส, 2551)

เทศบาลตำบลทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การตอบสนองของประชาชนเห็นได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามในช่วงปี 2563 ถึงปี 2564 การมีส่วนร่วมของประชาชนมีไม่มากนัก โดยเฉพาะในปี 2563 มีจำนวนเพียงร้อยละ 0.35 ของจำนวนประชากรทั้งหมด จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมดังกล่าวให้มากขึ้น

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จึงจะทำให้ได้นำข้อมูลไปสร้างเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนให้กว้างขวางมากขึ้น อันจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานของเทศบาลและคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

มีผู้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้หลากหลาย ที่สำคัญได้แก่

Kasperson and Breibart (1974, อ้างถึงใน กรมกิจการพลเรือนทหารบก กองทัพบก, 2552) ได้อธิบายว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนจะเป็นผู้กระทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ในกระบวนการพัฒนา ซึ่งจะสะท้อนกลับไปสู่ประชาชนเหล่านั้น

Im (2001, อ้างใน ชินรัตน์ สมสืบ 2547) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือระบบที่ยอมให้ประชาชนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ มีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์การของรัฐ และการดำเนินนโยบายประชาชนให้ความสนใจและมีผลต่อประชาชน

เทพศักดิ์ บุญรัตพันธ์ (2557) อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่หน่วยงานของรัฐได้เปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของภาครัฐ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่สังคมโดยรวม

เทพศักดิ์ บุญรัตพันธ์ (2557) การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคประชาสังคม ในหลักและวิธีการศึกษาทางรัฐประศาสนศาสตร์ นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กล่าวได้ว่า ในทางรัฐประศาสนศาสตร์หลักการของการมีส่วนร่วมของประชาชนได้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดทางรัฐศาสตร์ที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมือง โดยเฉพาะปรัชญาของ โทมัส เจฟเฟอร์สัน ที่เห็นว่าภาครัฐควรมีบทบาทให้น้อยโดยกระจายอำนาจให้ประชาชนสามารถปกป้องตัวเองได้ ซึ่งปรัชญาดังกล่าวได้มีอิทธิพลอย่างสำคัญต่อทางรัฐประศาสนศาสตร์ในระยะเวลาต่อมา กล่าวคือ แม้ในทางรัฐศาสตร์จะให้ความสำคัญต่อการกระจายอำนาจให้ประชาชนในการปกครองตนเองก็ตาม แต่ในทางรัฐประศาสนศาสตร์ได้มาให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการเป็นหลักสำคัญ ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่บนพื้นฐานหลักการที่สำคัญ 4 ประการ คือ หลักการของขนาด (the scale principle) หลักการประชาธิปไตย (the democracy principle) หลักการรับผิดชอบ (the accountability principle) หลักความมีเหตุผล (the rationality principle) (Richard Box, 1998)

หลักสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน

เทพศักดิ์ บุญรัตพันธ์ (2557 หน้า 14–8) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีหลักสำคัญคือ

1. หลักการของขนาด (the scale principle) ที่มองว่าประโยชน์ของประชาชนจะเกิดมากที่สุด ถ้าให้การตัดสินใจและการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ดังนั้น การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนเองได้อย่างตรงกับความต้องการและรวดเร็ว

2. หลักการประชาธิปไตย (the democracy principle) ที่มองว่าการตัดสินใจที่ดีของนโยบายสาธารณะจะต้องเป็นผลที่มาจากในภาคประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากกว่าที่จะปล่อยให้การตัดสินใจอยู่กับผู้นำหรือตัวแทนของประชาชนที่

ได้รับการเลือกตั้งมาเท่านั้น หลักการนี้อยู่บนพื้นฐานที่ว่า การตระหนักและยอมรับในศักดิ์ศรีของมนุษย์ทำให้เขาสามารถปกครองและกำหนดทิศทางของตนเองได้

3. หลักการรับผิดชอบ (the accountability principle) โดยมองว่าประชาชนเป็นเจ้าของของชุมชน ดังนั้น การให้ประชาชนเข้ามามีการรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการนำไปปฏิบัติในชุมชนด้วยตนเอง จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนมากเท่านั้น

4. หลักความมีเหตุผล (the rationality principle) โดยการมีส่วนร่วมจะให้ความสำคัญต่อการพูดคุยถกเถียงกันถึงเหตุและผล ซึ่งความมีเหตุผลเหล่านี้เองจะทำให้การคิดและการปฏิบัติเป็นไปอย่างราบรื่นด้วยความเข้าใจที่ดีต่อกัน

รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน

Cohen and Uphoff (1980, อ้างใน ธนวัฒน์ คำภีลานนท์, 2550) ได้สร้างกรอบพื้นฐานเพื่อการอธิบายและวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในแง่ของรูปแบบการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจในระยะแรกเริ่ม การตัดสินใจในช่วงของกิจกรรมและตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation) ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปการเข้าร่วมโครงการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การร่วมในการบริหาร หรือการร่วมมือ รวมทั้งการเข้าร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ซึ่งอาจจะเป็นทางวัตถุทางสังคมหรือโดยส่วนตัว

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ซึ่งนับว่าเป็นการควบคุมตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วมต่อไป

แผนพัฒนาท้องถิ่น

กระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559 กำหนดว่า แผนพัฒนาท้องถิ่น หมายถึง แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดวิสัยทัศน์ ประเด็นยุทธศาสตร์ เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด ค่าเป้าหมาย และกลยุทธ์ โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์ การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้านหรือ แผนชุมชน อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงานโครงการพัฒนา ที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณ แต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่องและเป็นแผนก้าวหน้าและให้หมายความรวมถึงการเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนา ท้องถิ่น

กระบวนการแผนพัฒนาท้องถิ่น

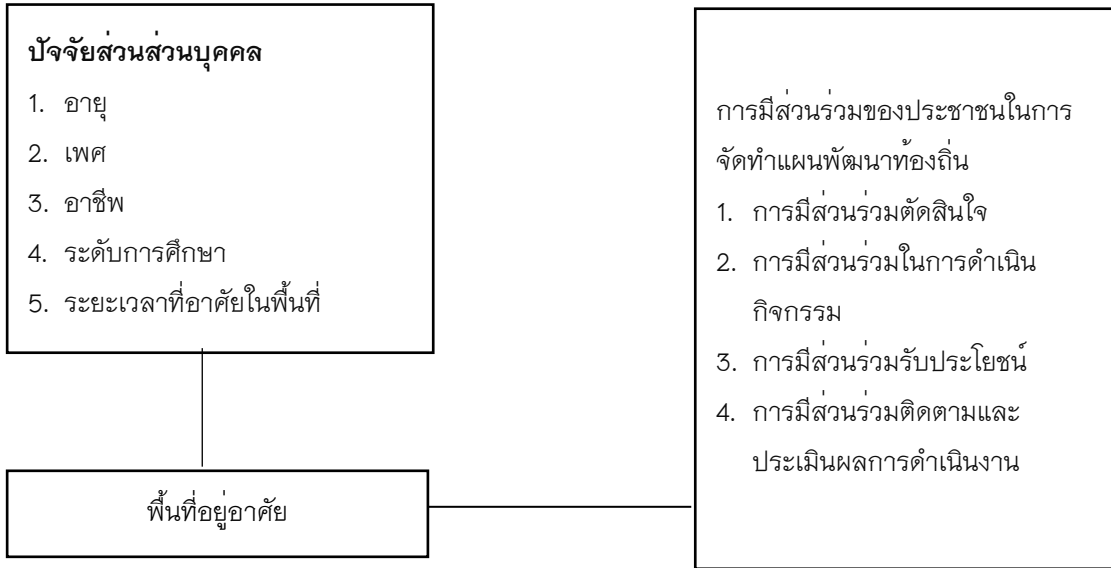
1) **การจัดทำแผน** กระบวนการแผนพัฒนาท้องถิ่น เริ่มต้นจากการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย แผน ยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาห้าปี โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นลำดับแรก ซึ่งเป็นเสมือนกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน ระยะ 5 ปีข้างหน้าหรือมากกว่านั้น ตามที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นควรตามสภาพแวดล้อมที่เผชิญอยู่ โดยแผนยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แนวทางการพัฒนาและโครงการที่จะทำเพื่อให้บรรลุผล หลังจากนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาห้าปี ซึ่งระบุรายละเอียดของโครงการ ตามที่กำหนดไว้ภายใต้แนวทางการพัฒนา และยุทธศาสตร์การพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา ได้แก่ วัตถุประสงค์ของโครงการ เป้าหมาย ตัวชี้วัด งบประมาณและผู้รับผิดชอบ เป็นต้น หลังจากนั้น เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทราบรายรับหรืองบประมาณที่คาดว่าจะทำได้ในปีงบประมาณนั้นก็คัดเลือกโครงการจากแผนพัฒนาห้าปีในปีแรก ไปจัดทำเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปี หรือข้อบัญญัติ/เทศบัญญัติ เมื่อผ่านการอนุมัติแล้ว จัดทำเป็นแผน ดำเนินงาน และหน่วยงานเจ้าของโครงการนำโครงการเหล่านั้นไปปฏิบัติ ระหว่างปีงบประมาณ มีการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อทราบว่าได้ดำเนินการโครงการต่าง ๆ ไปถึงไหนแล้ว จะปรับเปลี่ยนอย่างไร และสิ้นปีงบประมาณมีการประเมินผล เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานในรอบปี

2. **การนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ** เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะใช้แผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นกรอบในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม และ งบประมาณจากเงินสะสม โดยนำโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่นไปจัดทำงบประมาณตามที่กำหนดไว้

3. **การติดตามและประเมินผล** การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการแผนพัฒนาท้องถิ่นตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างกรอบแนวคิดจากรูปแบบการมีส่วนร่วมของ Cohen and Uphoff (1980 อ้างใน ธนวัฒน์ คำภิลาภานนท์, 2550) ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่สถิติพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเอฟเทสต์ และเชฟเฟ้

ผลการศึกษา

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระดับการมีส่วนร่วม	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล
1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ	3.42	0.23	มากที่สุด
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	3.43	0.23	มากที่สุด
3. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์	3.33	0.21	มากที่สุด
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	3.02	0.49	มาก
รวม	3.30	0.16	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.16 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 3.43 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 รองลงมา ได้แก่ การมีส่วนร่วมตัดสินใจ ค่าเฉลี่ย 3.42 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.23 ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ ค่าเฉลี่ย 3.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.21 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ค่าเฉลี่ย 3.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.49

2. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบรายด้านพบว่า เพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการร่วมรับประโยชน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วม	ชาย		หญิง		t	sig
	(\bar{X})	(S.D)	(\bar{X})	(S.D)		
1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ	3.44	0.23	3.40	0.25	1.28	0.19
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม	3.42	0.24	3.45	0.24	-0.99	0.32
3. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์	3.36	0.21	3.31	0.22	2.21	0.03*
4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	3.03	0.49	3.02	0.51	0.23	0.82
รวม	3.29	0.17	3.29	0.17	1.00	0.32*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านอื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนที่มีพื้นที่อยู่อาศัยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 3, 4, 5 และ 6

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย

พื้นที่	ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ				
	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	9	1.46	0.16	3.01	0.00*
ภายในกลุ่ม	348	18.84	0.05		
รวม	357	20.30			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงว่าประชาชนที่มีพื้นที่อยู่อาศัยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทดสอบต่อไปเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของเซเฟ่ พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ชุมชนบ้านอุดมสุข ม.10 มีส่วนร่วมตัดสินใจ ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกับ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ชุมชนบ้านชายคลอง ม.11

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย

พื้นที่	การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม				
	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	9	0.33	0.03	0.65	0.74
ภายในกลุ่ม	348	19.91	0.05		
รวม	357	20.25			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่าค่า Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 แสดงว่าประชาชนที่มีพื้นที่อยู่อาศัยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย

พื้นที่	การมีส่วนร่วมรับประโยชน์				
	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	9	0.37	0.04	0.85	0.56
ภายในกลุ่ม	348	16.68	0.04		
รวม	357	17.05			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่าค่า Sig. มีค่ามากกว่า 0.05 แสดงว่าประชาชนที่มีพื้นที่อยู่อาศัยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้าน การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน จำแนกตามพื้นที่อยู่อาศัย

พื้นที่	การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน				
	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	9	14.70	1.63	7.75	0..00*
ภายในกลุ่ม	348	73.33	0.21		
รวม	357	88.03			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่าค่า Sig. มีค่าน้อยกว่า 0.05 แสดงถึงประชาชนที่มีพื้นที่อยู่อาศัยแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทดสอบต่อไปด้วยวิธีของเซฟเฟ่ พบว่า

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ชุมชนบ้านช่องขวาง ม.3 มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกับ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านสี่แยกทับสะแก ม.6ชุมชนบ้านกลาง ม.7

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ชุมชนบ้านตลาดทับสะแก ม.4 มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกับ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านสี่แยกทับสะแก ม.6 ชุมชนบ้านกลาง ม.7 และชุมชนบ้านประสพสุข ม.9

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ชุมชนบ้านรวมน้ำใจ ม.4 มีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกับ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชุมชนบ้านสี่แยกทับสะแก ม.6 ชุมชนบ้านกลาง ม.7 และชุมชนบ้านประสพสุข ม.9

สรุป

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด หมายความว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างมาก โดยเฉพาะด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าประชาชนในพื้นที่ให้ความสำคัญกับการจัดทำแผน และการนำแผนไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่

การศึกษาแสดงด้วยว่าประชาชนมีโอกาสทั่วถึง แสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการตามแผนพัฒนา และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการตามแผนพัฒนา และยังมีส่วนร่วมเป็นคณะทำงานในโครงการต่างๆตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ซึ่งเป็นไปตามที่เทพศักดิ์ บุญรัตพันธุ์

(2557) อธิบายไว้เกี่ยวกับหลักสำคัญของความร่วมมือของประชาชนประการหนึ่งคือหลักความมีเหตุผล (the rationality principle) โดยการมีส่วนร่วมจะให้ความสำคัญกับการพูดคุยถกเถียงกันถึงเหตุและผล ซึ่งความมีเหตุผลเหล่านี้เองจะทำให้การคิดและการปฏิบัติเป็นไปอย่างราบรื่นด้วยความเข้าใจที่ดีต่อกัน และยังสอดคล้องกับที่สำนักวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2554) อธิบายแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยการร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่พิจารณาโครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐและหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนา ควรให้ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมโดยส่งเสริมให้ประชาชนสำนึกถึงบทบาทในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างจิตสำนึกรักชุมชน เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

2. เทศบาลตำบลทับสะแกควรจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการชุมชนหรือคณะกรรมการบริหารกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมชุมชน และมีการเผยแพร่ข่าวสาร ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้การทำงาน ด้านการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ เทศบาลตำบลทับสะแกควรสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมกันตัดสินใจในโครงการต่างๆ ที่จะบรรจุในแผนพัฒนาฯ ให้มากขึ้น อาจปรับวิธีการที่ใช้ในการประชุมระชาคม เพื่อให้ประชาชนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจมากกว่าที่เป็นอยู่

2. การมีส่วนร่วมดำเนินกิจกรรม ผลการศึกษาพบว่า การสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ยังไม่เพียงพอ เช่น เงิน สิ่งของ เพื่อให้แก่เทศบาลนำไปพัฒนาท้องถิ่น ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ประชาชนมีจิตสาธารณะ ยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม หาวิธีการในการจูงใจเช่นประกาศชื่นชมผู้ละทรัพยากร สิ่งของ ฯลฯ ผ่านเสียงตามสายหรือเว็บไซต์ของชุมชน

3. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของประชาชนได้รับการตอบสนองไม่มากเท่าที่ควร จากการดำเนินการตามแผนพัฒนาฯ ซึ่งแสดงว่า การจัดทำแผนของพื้นที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เทศบาลจึงควรศึกษาความต้องการให้ชัดเจน อาจโดยการลงพื้นที่เป็นประจําสม่ำเสมอและนำข้อเสนอ/ความต้องการมาพิจารณา หรือหาวิธีการให้ประชาชนนำเสนอความต้องการได้อย่างอิสระผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อจะได้ทราบความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

4. การมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลโครงการ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนไม่ได้รวมมากเท่าที่ควรในการตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่ เทศบาลจึงต้องมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานดังกล่าว เพื่อให้เกิดความโปร่งใส ความมั่นใจแก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เทศบาลตำบลทับสะแก อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมกิจการพลเรือนทหารบก กองทัพบก. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหา ความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. กรุงเทพฯ: กรมกิจการพลเรือน ทหารบกกองทัพบก.
- ชินรัตน์ สมสืบ. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช
- เทพศักดิ์ บุญยรัตพันธุ์. (2557). *แนวคิดทฤษฎีและหลักการรัฐประศาสนศาสตร์ในการให้บริการ สาธารณะหน่วยที่ 5. ในประมวลสาระชุดวิชาแนวคิดทฤษฎีและหลักการรัฐประศาสนศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 11)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธนวัฒน์ คำภีลานนท์. (2550) *การมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชน ในการพัฒนาท้องถิ่น เขตเทศบาลเมือง คูคต จังหวัดปทุมธานี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สุวัฒน์ ไกรสกุล และจุฑาภรณ์ คงรักษ์กวิน. (2558). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลบางไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี (รายงานวิจัย)*. มหาวิทยาลัยราช ภัฏฯ.
- อดิสรณ์ ชัดสีใส. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นใน อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.